

Fr. Bruno J. Korošak

Božji Služabnik

BRAT MONALD KOPRSKI

Frančiškan

Nova Gorica
Založba Branko
2009

Fr. Bruno J. Korošak
B. Monald Koprski

Fr. Bruno J. Korošak

BRAT MONALD KOPRSKI
1208 - 1278

Božji Služabnik

BRAT MONALD KOPRSKI

Frančiškan

Ah III - 975
ŠKOFIJSKA BIBLIOTeka
v LJUBLJANI
i.w. 3889

Nova Gorica
Založba Branko
2009

Imprimatur: št. 15/09, Ljubljana, 25. 1. 2009
p. Viktor Papež, prov. min.

Avtor knjižice opozarja, da z izrazi »sveti«, »svetniški« ali »blaže-ni« nikakor ne označuje Monalda za uradno priznanega svetnika od strani Svetega Sedeža.

Uvod

Frančiškan P. Artur De Monstier de Rouen je leta 1638 izdal v Parizu prvi serafinski koledar in kratek popis vseh svetnikov, blaženih in Božjih služabnikov vseh treh redov sv. Frančiška, in je med istrskimi blaženimi omenil poleg Otona in Julijana iz Doline še »blaženega Monalda iz Kopra, spoznavalca, slovečega po izredni znanosti in svetniškem življenju«. Ta zapis je temeljal na mnogih zgodovinskih pričevanjih. Že leta 1283 je znani frančiškanski teolog Peter Olieu v neki javni razpravi na univerzi v Parizu zatrdil, da je bil »Monald svetniški frater«. Leta 1474 je v Perugi napisal zgodovino reda Jakob Oddi, ki je pri opisu istrske kustodije zatrdil, da »v Kopru počiva svetniški brat Monald, pobožen, kontemplativen in sloveč pridigar. Sestavil je summo, ki se po njem imenuje monaldina. Gospod ga je proslavil z znamenji in čudeži«. V Firencah je po letu 1517 sestavil povzetek raznih kronik Reda p. Marijan, ki piše, da Monalda označujejo kot »moža svetniškega življenja in slovečega znanstvenika«, ki je »sloveč po čudežih odšel h Kristusu v Kopru«. Nič čudnega torej, če so leta 1617 bratje Minoriti iz kamnitega groba v cerkvi sv. Frančiška zbrali njegove zemeljske ostanke, jih deli v lepo okrašeno skrinjo in prenesli pod oltar sv. Marije Magdalene, da bi se tako verniki lažje zatekali k njegovi priprošnji. Toda po skoraj 200 letih javnega čaščenja so leta 1806 francoske civilne oblasti pod pretvezo nujnih socialnih reform cerkveno ladjo sv. Frančiška spremenili v telovadnico. S tem se je začelo begunstvo zemeljskih ostankov Monalda, ki so se skoraj sto let potikali najprej po raznih samostanah, potem po privatnih domovih, dokler niso pristali v eni od zakristij koprske stolnice, od koder jih je popolne pozabe rešil p. Hijacint Repič leta 1900. Po njegovem prizadevanju je škof Franc Nagl uradno prepoznaš za pristne te zemeljske ostanke, in leta 1904 dovolil, da jih frančiškani v cerkvi sv. Ane izpostavijo javnemu čaščenju, potem

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

929Monald Koprski
27-789.32(497.4Koper)

KOROŠAK, Bruno J.
Brat Monald Koprski : božji služabnik : frančiškan / Bruno J. Korošak. - Nova Gorica : Branko, 2009. - (Frančiškova pot ; 22)

ISBN 978-961-6532-15-0

243779840

pa prično zbirati vse listine in dokaze za redni proces na Kongregaciji za obrede v Rimu, da Monalda lahko pred vesoljno Cerkvijo proglašajo za blaženega. To zbiranje dokumentov se je pa precej zavleklo, in zemeljski ostanki Monalda so leta 1949 znova morali v izgnanstvo, najprej v Benetke, potem pa še v Trst, kjer je škof Anton Santin sicer poskrbel za olepšanje skrinje z njegovimi relikvijami, nič pa za redni proces o njem v Vatikanu.

Tako frančiškani kakor tudi drugi znanstveniki pa so med tem pripravljali vse potrebno za to, da bi Služabnika Božjega Monalda tudi vesoljna Cerkev priznala za Blaženega. Iz raznih virov so najprej določili dobo njegovega življenja: ne 1262-1332, temveč 1208-1278. Zatem so pravilno uganili, da ni mlad stopil k frančiškanom, ki si takrat nikjer niso mogli privoščiti, da bi mlade brate pošiljali na precej dragو pravno fakulteto, ampak so le sprejemali z veseljem visoko izobražene kandidate, kakor na primer Petra Cattani ali Aleksandra Haleškega. Zato se po pravici sklepa, da je Monald stopil v red že kot pravnik in da so njegovi starši morali biti premožni trgovci, ali bankirji, ali pa tudi dobro stoječi kmetje, ki so se v okolici Pirana bavili z pridelovanjem sadja in zelenjave; in ker so po ugotovitvah najboljšega poznavalca Koprskega okrožja, škofa Pavla Naldinija, tamkaj vsi kmetje bili iz rodu Vendov; so tudi Monaldovi starši bili »Slavoni«, ki so si lahko privoščili, da sina pošljejo najprej v srednjo šolo, potem pa še na pravno fakulteto v Padovi, kjer je vstopil v frančiškanski Red, dopolnil teološki študij, postal mašnik in uspešno deloval v Trstu, v Zadru in končno v Kopru.

Vse zbrane in razčlenjene listine o teh novih življenjskih podatkih Monalda, o katerih bomo na naslednjih straneh kaj več poročali, čakajo sedaj na pristojne škofiske oblasti, da jih preučijo, potrdijo in pošljejo v Rim na sodno obravnavo in dokončno priznanje Monalda za blaženega.

I - Monaldova mladostna leta (1208 - 1226)

Monald se je rodil v okolici današnjega Pirana leta 1208. Njegovi starši so bili premožni kmetje, ki so bili, kakor trdi koprski škof Pavel Naldini leta 1700, »po narodnosti Slovani«, »oziorama Vendi ali Vindi«, poimenovani po besedi »slava« Slavoni, »kar pa je bilo kasneje popačeno v Sklavoni in Skjavi«, kakor so se imenovali nekoč Vandali, prihajajoči iz Serbije, od katerih so mnoge »ujeli Rimljani, ki so tedaj vladali v Dalmaciji, in jih odpeljali v sužnost. In tako sta se besedi Servi kot oznaka za narod Srbov in servi kot oznaka za sužnja pomešali z besedo Skjavo, tako da se je beseda Slovan, izvirajoča iz slave, stremotno izenačila z besedo skjavo, ki pomeni sužnja«¹.

Ker so po mnenju škofa Naldinija Slovani, »ki so živeli po vseh koprske škofije« vsaj od 9. stoletja dalje bili katoličani², je Monald kot deček rad hodil v piransko župno cerkev sv. Jurija, kjer ga je eden od kaplanov naučil ne samo pisati in brati ampak tudi streči pri maši. Ko je imel 9 let, so ga starši poslali v srednjo šolo pri benediktincih pri sv. Nikolaju v Valdoltri³. Šola je imela 7 razredov, razdeljenih v 4 temeljne, imenovane quadrivium, in 3 višje, trivium, kjer so poučevali tudi retoriko in filozofijo.

Ker so Monaldovi starši vedeli, da je njihov sin izredno nadarjen, so mislili, da bi bilo dobro, da mu zagotovijo donosen poklic sodnega uradnika ali advokata; zato so ga poslali študirat na pravno fakulteto, ki se je malo pred letom 1222 iz Univerze v Bologni preselila v Padovo s profesorji in študenti vred, da si pridobi malo več akademske svobode⁴.

II - Monald frančiškan (1226 - 1278)

A - Od vstopa v Red do mašniškega posvečenja (1226 - 1230)

Kot študent na pravni fakulteti je Monald redno hodil k nedeljski maši pri frančiškanih v Padovi. Ko je nekoč poslušal pridigo svetniškega patra Antona Padovanskega, se je leta 1226 odločil postati redovnik frančiškan. Takrat mu ni bilo treba prekiniti študija za poskusno dobo enega leta, ampak je nadaljeval s pravnim študijem, ki so ga v samostanu izpopolnjevali z nekaterimi teološkimi predmeti. Eden od njegovih profesorjev teologije je bil tudi pater Luka, tesni sodelavec svetega Antona, o katerem trdi pater Jernej Pizanski, da je »slovel po svetniškem življenju, po znanosti in po pridigah«, in ki je »napisal uporabne, odlične in lahko umljive nedeljske pridige za celo leto«⁵.

Leta 1227 je skupaj s svetim Antonom in patrom Lukom odpotoval v Asizij in se udeležil generalne skupščine Reda ob Binčkih, kakor nam poroča Brat Bertrand, doma iz La Besse v Piemontu, tajnik sv. Bonaventure: »Ko se je končal generalni kapitelj v Asiziju, je brat Monald in drugih 30 bratov še ostalo tam, da bi se z blaženim Frančiškom malo porazgovorili o zveličanju duše«⁶.

Ker je takratni študij cerkvenega prava obsegal tudi moralno teologijo, in ker je Brat Monald v enem letu nadoknadel še preostalo dogmatiko, je leta 1230 bil posvečen za mašnika.

B - Varuh frančiškanske naselbine v Trstu (1230 - 1257)

Nadebudnemu patru Monaldu so predstojniki takoj zaučali skrb in varstvo hiše s cerkvico v Trstu, v kateri so frančiškani bivali od leta 1229 in ki se je nahajala zunaj mestnega obzidja pri mestnih vratih Kavana, z nalogo, da bivališče spremeni v redovni samostan, cerkev pa dostenjno opremi. Monald je odlično izvršil oboje, saj je cerkev Marije Pomagaj bila posvečena že leta 1234⁷. Za njeno vzdrževanje pa je ustanovil leta 1246 posebno bratovščino, ki naj bi skrbela za pokop in opreme grobnic imenitnejših tržačanov v cerkvi in v samostanskem križnem hodniku⁸.

Ko se je število redovnikov povečalo, so se bratje skušali posvetiti duhovni oskrbi vernikov, toda takratno cerkveno pravo je to pridrževalo duhovnikom in prelatom stolnice. Monald, ki je bil guardian, po slovensko varuh tržaških frančiškanov, se je obrnil na pokrajinskega predstojnika v Zadru p. Peregrina, tudi tržačana, da preko generalnega predstojnika reda doseže pri Svetem Sedežu osamosvojitev od raznih predpravic škofijskih oblasti. Papež Aleksander IV (1254-1261), ki je že takoj v začetku svojega pastirovanja 22. decembra 1254 ukinil vse prepovedi dane od svojih predhodnikov redovnikom glede dušebrižništva, je rade volje ugodil prošnji in napisal iz Anagni-ja dvoje pisem, 17. in 29. julija 1255 škofom v Istri in Dalmaciji ter raznim drugim prelatom, ki jim je naročil, naj nehajo frančiškane nadlegovati s tem, da jim ne dovoljujejo, da bi pridigli po škofijskih cerkvah brez njihovega dovoljenja, da bi ob takih prilikah spovedovali ali maševali, in da bi jim celo v njihovih lastnih cerkvah prepovedovali nekatere cerkvene obrede⁹.

Zgleda, da je treba posebni skrbi p. Monalda pripisati tudi odlok, s katerim je dne 6. februarja 1257 isti papež dovolil, da se po vseh frančiškanskih cerkvah Slavonije lahko podeljuje odpu-

stek 100 dni vernikom, ki se bodo ob godovih sv. Frančiška in sv. Antona spovedali, prisostvovali sv. Maši in molili po papeževem namenu¹⁰.

C - Predstojnik frančiškanske pokrajine Slavonije (1257 - 1266)

Na binkoštni praznik 26. maja 1257 je p. Monald bil izbran za predstojnika celotne frančiškanske pokrajine Slavonije, s sedežem v Zadru.

Prvi problem, ki ga je moral reševati, je bil spor med tržaškimi sobrati in tamkajšnimi stolnimi kanoniki glede pokopa neke gospe Pavko Trude, ki so jo kanoniki dovolili Benediktincem pokopati v njihovi cerkvi Sv. Mučencev, kljub temu, da je ona v svoji oporoki določila, naj jo pokopljejo pri frančiškanih. Monald se je obrnil za pomoč na Zadrškega škofa Lovrenca in na Krškega škofa iz frančiškanskega reda Bonakurza, ki sta skupno posvarila tržaške kanonike, da po določilih papeža Aleksandra IV nimajo nobene pravice skrbeti za pokop tistih umrlih, ki so si želeli biti pokopani pri frančiškanih, in da morajo zato dovoliti, da se v 14 dneh po 5. juniju truplo omenjene gospe izkoplje in prenese v grobničo pri frančiškanih, ker bodo drugače izobčeni. Ker na to pismo ni bilo nobenega odziva, posebno še, ker sta se temu uprla sam škof Arlongo in tržaški župan, je p. Monald meseca julija brž odpotoval v Trst, da najde neko zadovoljivo rešitev spora, o katerem se je že govorilo po vsem mestu. To se mu je izbornno posrečilo, ko je pregovoril sobrate, da se odrečejo pokopu gospe Pavko, kanonike pa, da se obvezijo, da bodo v bodoče spoštovali privilegije frančiškanov. O tem je škofijski notar Lazar sestavil uradni zapisnik dne 27. julija 1257, v katerem je p. Monald izrecno označen kot »minister« to je predstojnik, dobesedno služitelj vseh bratov v pokrajini Slavonije¹¹.

Koliko je p. Monald dal na krepost uboštva, tako značilno za sv. Frančiška, je razvidno od neke bule papeža Klementa IV, ki jo je zнал dobiti preko vrhovnega predstojnika Reda, in-ki je bila izdana 31. marca 1258, s katero so bili imenovani pravni zastopniki vsega imetja redovne pokrajine Slavonije laiki gospodje Kozma Saladini v Zadru, Azon v Kopru in Tomaž Blasio v Kotoru¹².

Ena od dolžnosti pokrajinskega predstojnika je ta, da od časa do časa obišče vsa bivališča in vse samostane pokrajine in se porazgovori z vsakim bratom posebej. Redovna pokrajina Slavonija se je takrat raztezala od Istre do Albanije vzdolž celotne Jadranske obale. Na njenem ozemlju se je sredi 13. stoletja nahajalo 26 frančiškanskih samostanov¹³, kar bi bilo približno 260 bratov. Poleg tega, da so takrat potovanja bila izredno naporna, je vsak samostan, vsaka naselbina imela svoje probleme, vsak sobrat svoje težave, ki jih je bilo potrebno potreplejivo poslušati in dobro razreševati.

Po devetih letih tega napornega služenja je p. Monaldu sledil Brat Jernej Askolski¹⁴, ki so ga potem 20. maja 1274 izvolili za vrhovnega predstojnika Reda.

D - V samostanu v Kopru (1266-1278)

Leta 1266 je p. Monald postal varuh frančiškanov v Kopru, ki so tja prišli okoli leta 1255. Krajevni škof Konrad jih je lepo sprejel, jim dodelil neko preprosto bivališče in cerkvico v mestni četrti Kozara. Leta 1263 je pregovoril Avrelijo Fallieri opatico samostana sv. Jakoba v Murano pri Benetkah, da jim odstopi njihovo zemljišče, kjer so irnele svoj vrt, naslednje leto pa še oglejskega patriarha Gregorija, da jim odstopi svoje obširno bližnje zemljišče, kjer je blagoslovil temeljni kamen nove cerkve na čast S. Frančišku. Nato

je v posebnem pastirskem pismu za novo leto 1265 razložil, da si želi, da bi bratje podrli prejšnjo cerkvico in skupaj z novo cerkvijo zgradili tudi sebi nov samostan s križnim hodnikom, prav tam. Kakor že prej v Trstu, se je Monald tudi tukaj pogumno lotil težkih del. Poleg novega samostana, ki ga je kaj kmalu dozidal s pomočjo dobrega škofa Konrada¹⁵, so tudi dela v cerkvi bila dovršena ne šele leta 1305, kakor pišejo nekateri zgodovinarji, ampak še za življenja Monalda, kjer so ga bratje pokopali.

Kot diplomiran izvedenec cerkvenega prava je kmalu zaslovel kot odličen spovednik. Obenem so ga tudi sobratje zaprosili, da jih nauči, kako reševati zapletene slučaje v spovednici. Tako se je odločil, da jim po slovečem učbeniku moralne teologije dominikanca Rajmunda Peñafort, *Summa de poenitentia*¹⁶, napisane že leta 1236, podrobno razloži vse potrebno za spovedovanje. Obenem je začel sestavljati leksikon celotne moralne teologije, ki ga je končal leta 1274, s katerem bi si sobratje lahko pomagali, da najdejo za težje slučaje odgovarajoča mesta v obsežni uradni zbirki vseh dokumentov, ki so jih napisali cerkveni očetje in papeži o raznih predmetih, in ki so takrat bili zbrani v tako imenovani Konkordanči neskladnih cerkvenih zakonov, ali na kratko v Gracijanu.

Po uradnem seznamu godov svetniških bratov frančiškanskega Reda se dan njegovega prehoda v nebo obhaja dne 9. novembra¹⁷. Kot letnico njegove smrti bi lahko določili leto 1278¹⁸. Pokopali so ga pa v kamnitih grobnici v cerkvi, ki jo je on sam obnovil, in ne v zemljo na pokopališču bratov, ker se je po zapisu p. Marijana iz Firenc »sloveč po čudežih preseil h Kristusu«¹⁹.

III - Posmrtno češčenje

Da so se po njegovi smrti mnogi verniki, posebno pa še njegovi spovedniki, na njegovi grobniči njemu priporočali v molitvah, bi se dalo sklepati iz besed, ki jih v eni izmed javnih razprav na pariški univerzi uporabil leta 1283 frančiškan Peter Olivi, imenovan »Doctor illuminatus«, ki navaja teološko opredelitev pojma »Zakrament« iz leksikona p. Monalda in trdi o njem, da »je bil svetniški redovnik in pokrajinski predstojnik v našem Redu«²⁰.

Poznejši pisci pa omenjajo, da so se po priprošnji Brata Monalda dogajali tudi čudeži. Tako npr. piše p. Jakob Oddi leta 1474 v svoji knjigi *La Franceschina*: »V kraju Koper počiva en sveti Frater, imenovan Brat Monald, pobožen in nagnjen k premišljevalni molitvi in zelo slovit pridigar. Ta blaženi je napisal zbirko, ki se menuje Monaldina. Po njem je Gospod izkazoval znamenja in čudeže. Amen«²¹.

Zato so se patri Minoriti leta 1617 odločili, da njegove telesne ostanke poberejo iz kamenitega groba in jih v lepo izdelani skrinji izpostavijo javnemu čaščenju na oltarju v kapeli sv. Marije Magdalene, ter jih prvega in drugega avgusta, ko se v frančiškanskih cerkvah lahko prejemajo posebni odpustki, še posebej okrasijo²².

To javno čaščenje je trajalo vse do 28. julija 1806, ko je Napoleonova vlada nasilno ukinila vse pobožne ustanove in cerkev sv. Frančiška spremenila v telovadnico. Skrinjo z zemeljskimi ostanki p. Monalda so najprej prenesli v bližnji samostan sv. Klare, in ko so napoleonovi »razsvetljenci« klarise izgnali, v cerkev mater Avguštink. Tem so pa avstrijci leta 1816 odvzeli pravico poučevanja in jih zatrli. Skrinjo so nato prevzele bivše nune, ki so živele pri svojih družinah, in ko so bile zatrte tudi vse privatne kapele, so jo leta 1876 prenesle k župniku stolnice, ki jo je pa odnesel na podstrešje zakristije.

Leta 1900 se je za obnovitev češčenja zemeljskih ostankov p. Monalda zavzel p. Hijacint Repič, slovenski frančiškan v samostanu sv. Ane v Kopru in že leta 1904 dosegel, da je koprski škof mons. Franc Nagl dne 24. junija 1904 kosti v prvotni skrinji dal v pregled izvedencu Ambrožu Kočevarju, jih proglašil za avtentične, skrinjo uradno zapečatil in dovolil, da se jih izpostavlja javnemu češčenju.

Ko so staro skrinjo morali zamenjati z novo, je isti obred ponovil še škof Andrej Karlin leta 1913, in zadnje čase, ko so to skrinjo morali na skrivaj prepeljati v Trst, da jo zavarujejo pred oskrunitvijo od strani tako imenovanih revolucionarjev, še tržaški škof mons. Anton Santin 14. junija 1958.

Trenutno tega Božjega služabnika častijo kot zavetnika istrskih beguncev; v teku so tudi prvi koraki, da ga za blaženega prizna še Sveti Sedež.

Bodimo gotovi, da ni gluhi za naše prošnje in nam rad izprosi pri Bogu milosti za dušo in telo, kjerkoli in kadarkoli se k njemu zaupno obračamo¹.

Opombe

- ¹ Glej Pavel Naldini, *Cerkveni krajepis*, ali opis mesta in škofije Justinopolis, ljudsko Koper, VI -5, Koper 2001, str. 322-324. Italijanski izvirnik je izšel v Benetkah 1700.
- ² Prav tam, str. 328.
- ³ Prav tam, II-4, str. 155- 156.
- ⁴ Glej Internet, spletn »Università degli Studi di Padova, History«.
- ⁵ Glej Bartolomeus de Rinonico, *Liber conformitatum vitae beati ac seraphici patris Francisci ad vitam Domini nostri Jesu Christi*, v »Analecta franciscana« 4, 1906, str. 224. – P. Jernej je bil Minorit, profesor teologije v Padovi in je umrl leta 1401 v Pisi; zato ga imenujejo tudi Pisanus. Na str. 268 trdi, da je sv. Anton takrat bil profesor teologije v Bologni in Padovi.
- ⁶ Glej Bertrandus de Bessa, *De laudibus B. Francisci*, c. 6, v »Ana-lecta franciscana« 3, 1897, str. 678.
- ⁷ Glej Giuseppe Cuscito, *L'insediamento francescano in Istria*. Lineamenti storiografici, v zborniku »Atti raccolti in occasione del VII centenario« del transito del beato monaldo da giustinopoli, Trieste 1982, str. 43.
- ⁸ Prav tam, str. 37-38.
- ⁹ Prav tam, str. 35, in pismo istega papeža z dne 22. 8. 1256, v cit. zborniku beato monaldo, str.19-20.
- ¹⁰ Cuscito, *L'insediamento*, str. 35 in 43.
- ¹¹ Trst, škofijski arhiv, rokopis, ki ga je našel in izdal Mons. Lojze Parmentin, *Tre pergamene triestine inedite attinenti Minoris francescani*, v cit. zborniku beato monaldo, str. 21-25.
- ¹² Glej Cuscito, *L'insediamento*, str. 35.
- ¹³ Glej Internet, spletn »Franjevcí sv. Jeroníma«, prvočni razvoj.
- ¹⁴ Glej Hijacint Repič, *De beato Monaldo de Justinopoli (Capodistria)*, v »Archivum franciscanum historicum« 1(1908) str. 232.
- ¹⁵ Cfr. Luigi Parentin, *Chiese e conventi di Capodistria*, v knjigi »Il francescanesimo in Istria«, Trieste 1982, p. 67.

- ¹⁶ O vplivu Rajmunda Peñaforta na Monalda opozarjajo zgodovinarji cerkvenega prava; glej npr. Pierre Michaud-Quantin, *Sommes de casuistique et manuels de Confession en Moyen âge* (12-16 siècles), v »Analecta mediaevalia Namurcensia« 13 (1962) str. 42. Monaldov leksikon pa je vseboval tudi teološke pojme, ki jih je črpal iz slovečne Summa aurea Henrika iz Suze, pozneje kardinala Ostije, iz leta 1251, kakor je to dobro opazil že teolog Peter Olivi v svojem spisu *Defensio*, izdanem v »Archivum franciscanum historicum« 29 (1936) str. 376.
- ¹⁷ Glej Arturus a Monasterio, *Martyrologium franciscanum*, Pariz 1638, str. 515, ki za 9. november beleži: »V Kopru v Istri, god Blaženega Monalda spoznavalca, ki se je odlikoval po izredni učenosti in svetniškem življenju.«
- ¹⁸ Glej Cuscito, *Storia di Trieste cristiana attraverso le sue chiese*, I, Trieste 1982, str. 96. Da pa Monald ni mogel biti star več kot 70 let, ugotavljajo medicinski strokovnjaki na Univerzi v Pisi, v cit. zborniku beato monaldo, str. 100-101.
- ¹⁹ Marianus de Florentia, *Compendium Chronicarum Ordinis Fratrum Minorum*, v »Archivum franc. hist.« 2 (1909) str. 630. P. Marijan je umrl leta 1523.
- ²⁰ Peter Olivi, *Defensio*, v »Archivum franciscanum historicum« 29 (1936) str. 376.
- ²¹ Giacomo Oddi, *Specchio dell'Ordine*, bolj poznano pod imenom La Franceschina, Firenze 1931, str. 43.
- ²² Glej Naldini, *Cerkveni krajepis*, str. 339.
- ²³ Glej članke p. Hijacinta Repiča, *Blaženi Monald Koperski*, v »Cvetje« 26 (1909) 17-19, in *Prelaženje sv. Ostankov bl. Monalda Koperskega Reda Manjših Bratov*, v »Cvetje« 31 (1914) 271-272; potem razpravo p. Amedea Cracco, *Il culto tributato ab immemorabili al B. Monaldo di Capodistria*, v »Le Venezie Francescane« 21 (1954) str. 93 - 120; dobro povzeta v življnjepisu Monalda, ki ga je sestavil mons. Luigi Parentin, *Beato Monaldo da Giustinopoli*, Trieste 1980, str. 28-42.

IV Povzetek v italijanščini

Servo di Dio francescano Monaldo di Capodistria (1208 - 1278)

In base ai nuovi documenti recentemente scoperti tutte le vicende del Servo di Dio Monaldo di Capodistria possono essere meglio ricostruite.

I - Notizie biografiche

Egli nacque nella periferia di Pirano dai genitori proprietari di una azienda ortofrutticola; e siccome nel territorio della diocesi di Capodistria tutti i coltivatori della terra furono slavi, discendenti dagli antichi vendi o vindi, e dall'8° secolo in poi tutti cattolici, fu tale anche Monaldo.

Insieme ai genitori nelle domeniche e giorni festivi frequentava la chiesa parrocchiale di S. Giorgio, e nei giorni feriali la scuola elementare, tenuta da uno dei cappellani. Poi i genitori lo mandarono nel monastero dei benedettini di S. Nicola di Valdoltra, dove frequentò le scuole medie, chiamate quadrivio e trivio, e all'età di 17 anni alla facoltà di giurisprudenza, che dal 1222 si trasferì da Bologna a Padova.

A Padova egli ebbe occasione di incontrarsi con Antonio di Lisbona, oggi il Santo di Padova, e nel 1226 decise di farsi frate francescano. Poiché in quel tempo non si doveva fare un anno di noviziato, egli continuò gli studi giuridici. Verso il Pentecoste del 1227 si recò insieme con Antonio ad Assisi per partecipare al Capitolo generale dei Frati, dove s'incontrò con S. Francesco. Proseguì poi con lo studio di teologia, ed ebbe come insegnanti lo stesso

S. Antonio, nominato nello stesso Capitolo professore di Teologia, ed il suo socio fra Luca. Compiuti gli studi di teologia fu ordinato sacerdote nel 1230.

Dopo l'ordinazione fu inviato come superiore locale a Trieste, dove un anno prima i francescani trovarono una dimora fuori Porta Cavana, con l'arduo compito di elevare questa dimora in un convento formato e di costruire una chiesa annessa. Egli riuscì molto bene in quest'impresa, perché la chiesa, ora dedicata alla Beata Vergine del Soccorso, fu consacrata già nel 1234. Inoltre, per trovare i fondi necessari per mantenimento del convento e della chiesa, Fra Monaldo favorì nel 1246 l'istituzione di una confraternita con regole proprie, formata da più antiche e distinte famiglie della città, che anelavano di avere una tomba nella chiesa o nel chiostro del convento, come del resto lo facevano prima dei frati i monaci benedettini.

Poi si adoperò affinché il superiore generale dell'Ordine ottenesse quanto prima dal papa Alessandro IV una bolla, indirizzata al vescovo Arlongo di Trieste, perché permettesse ai frati di predicare nelle chiese diocesane, di confessare ivi i fedeli, e gli proibisse di dettare le leggi liturgiche nelle chiese francescane: il che fu fatto con le bolle pontificie del 17 e 29 luglio 1255.

Nel capitolo dei frati della regione chiamata Slavonia, che si celebrava il 26 maggio 1257 a Zara, Fra Monaldo fu eletto superiore regionale. Tra i suoi molteplici compiti dobbiamo menzionare le visite ufficiali dei conventi che nella metà del 13° secolo erano ben 26, e dei singoli frati in numero circa 260, ognuno dei quali con i loro problemi personali, che toccava a lui risolvere. Non si deve poi dimenticare che in quel tempo i viaggi lungo tutta la costa del Mare Adriatico rappresentavano una fatica immancabile.

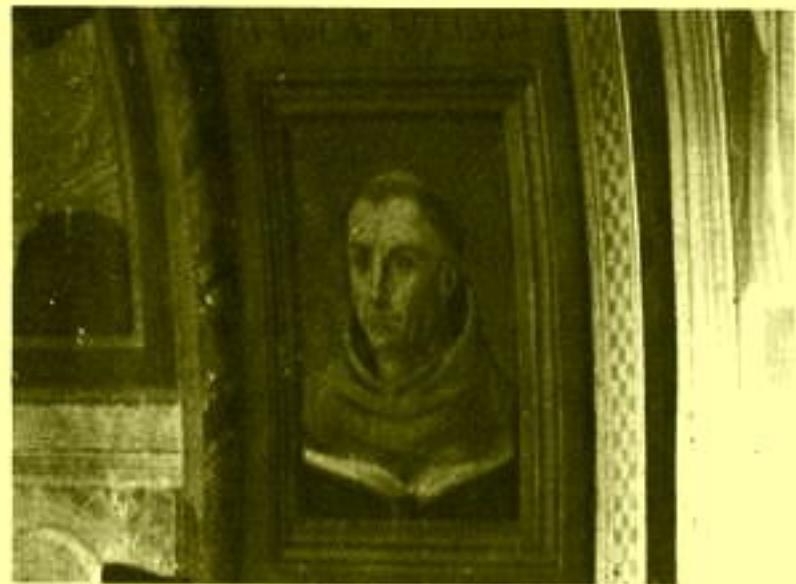
Nel 1949 la comunità francescana viene espulsa da S. Anna e l'urna del Servo di Dio trasferita di nascosto prima a Venezia e poi a Trieste, nella chiesa di S. Maria Maggiore, dove con il permesso del vescovo Mons. Antonio Santin nel 1958 fu collocata

sopra l'altare di S. Francesco Saverio. Ma anche questa volta non si parlò di un processo regolare di beatificazione.

Per queste vicende delle sue reliquie il Servo di Dio è già venerato dagli esuli istriani. Speriamo che anche gli altri profughi ed emigrati riconoscano in lui il loro patrono, e che gli ufficiali della curia diocesana di Capodistria o di Trieste trovino una sola giornata del loro prezioso tempo per «celebrare» finalmente questo processo.

1 - Piran, župna cerkev sv. Jurija.

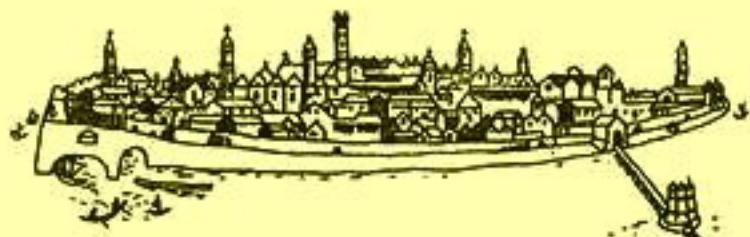
2 - Padova, cerkev sv. Antonia. B. S. Monald. Freska slikarja De Carolis, 1925.

3 - Trst v 17. stoletju Po bakrorezu v Valvazorju iz leta 1689.

4 - Zadar, provincialni samostan, formiran leta 1249; na sliki še križni hodnik iz leta 1556.

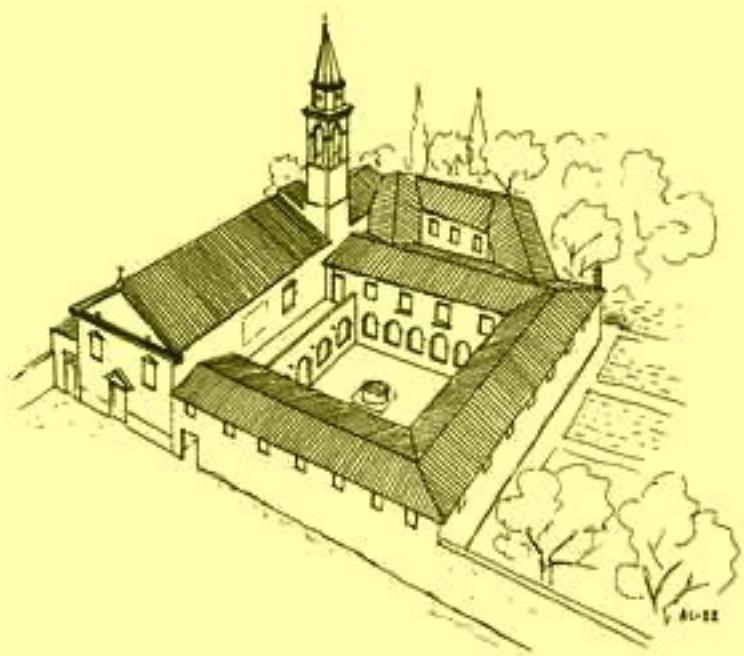

5 - Iustinopolis >Koper. Bakrorez iz leta 1738.

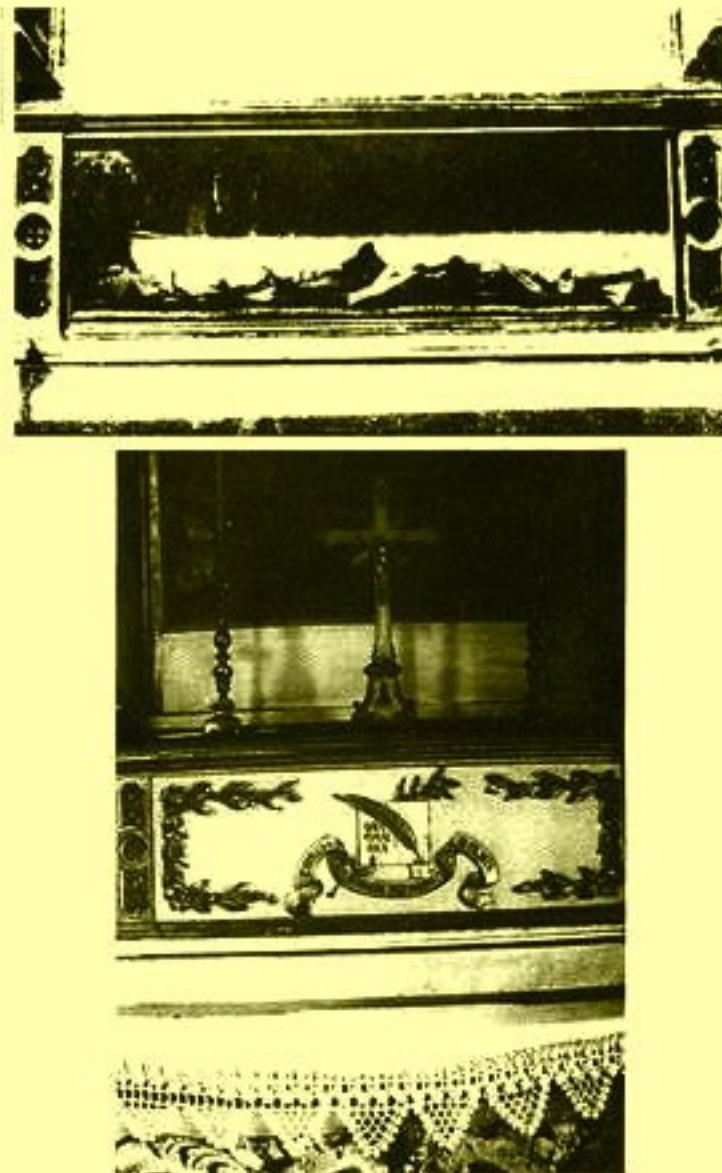
6 - Koper, ostanki cerkve sv. Frančiška, absida. Cerkev, dozidana leta 1278, podržavljena leta 1806, je bila spremenjena v telovadnico učiteljišča.

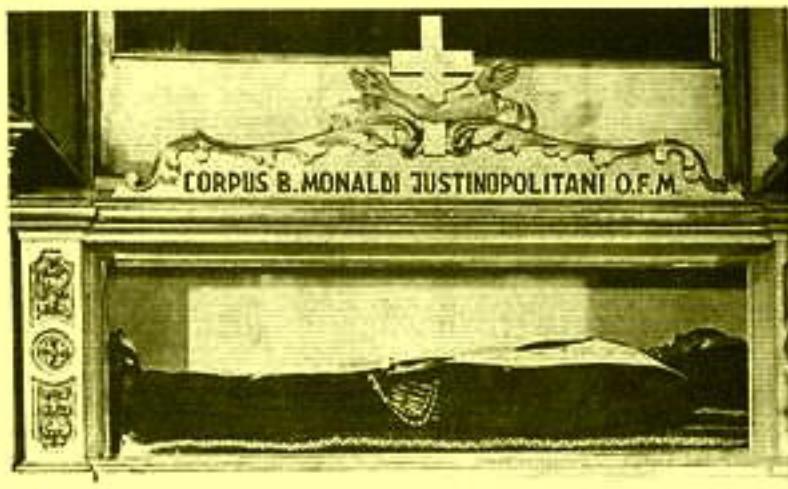
7 - Monald predavatelj Moralke, Padova, knjižnica Antoniana, kod. 38. Pater Monald naslikan z brado na začetku rokopisa svojega pravnega leksikona, končanega leta 1274.

8 - Koper, frančiškanska cerkev sv. Ane s samostanom. Narisal A. Cherini.

9 - Koper, Sv. Ana. Skrinja s kostmi B. S. Monalda. Uradno prepozna na leta 1913.

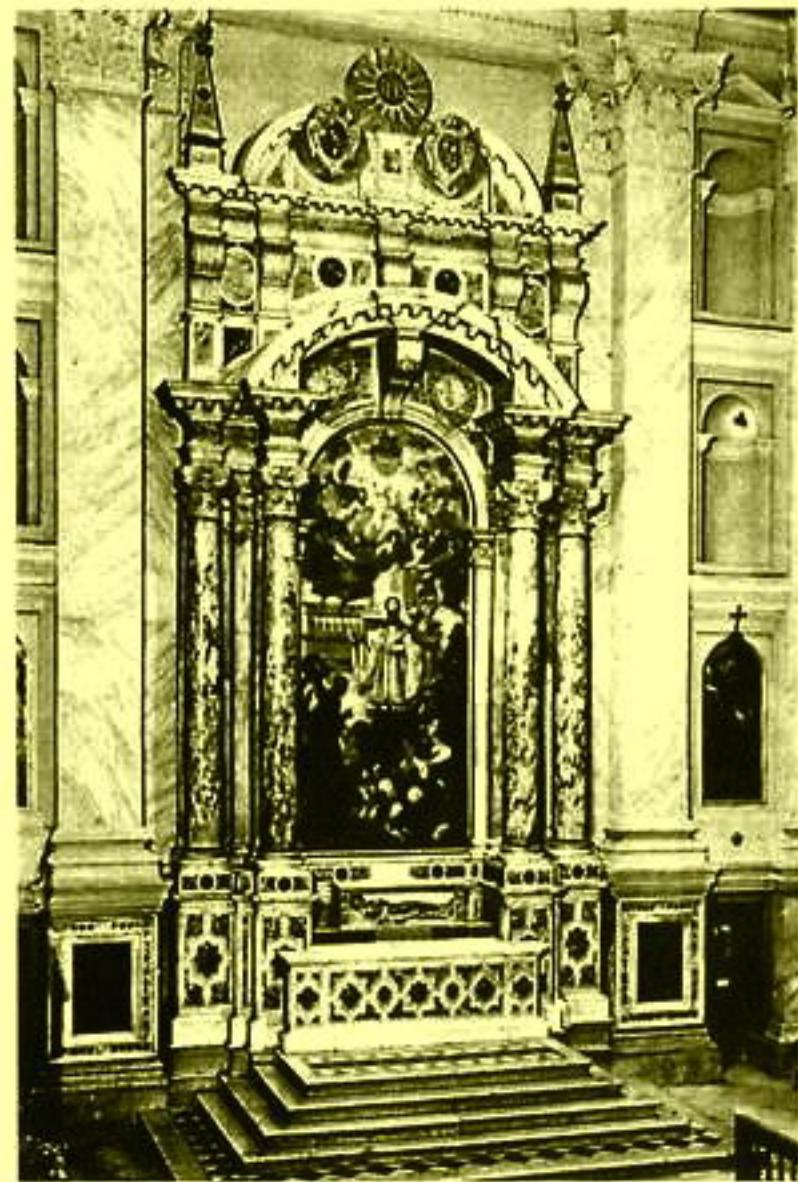
10 - Koper, sv. Ana. Skrinja uradno prepoznana leta 1941.

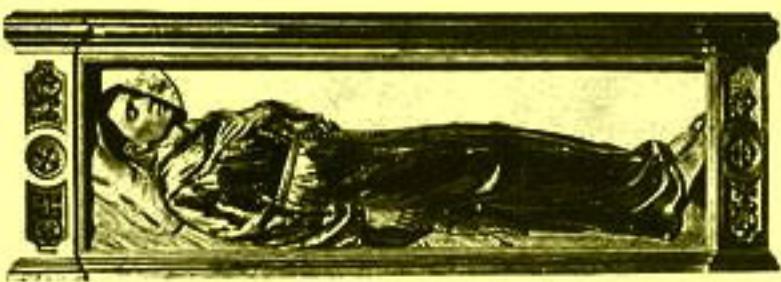
11 - Koper, sv. Ana. Relikviarij s kostmi B. S. Monalda, izdelan 1941, od leta 1981 v cerkvi Gospe Velike v Trstu.

12 - Trst, cerkev Gospe Velike (= S. Maria Maggiore), nekoč frančiškanske, sedaj škofajske, od 22 decembra 1954 zaklonišče B. S. Monalda.

13 - Trst, cerkev Gospe Velike, oltar sv. Frančiška Ksaverija, s skrinjo B. S. Monalda. Njegovo javno češčenje je bilo dovoljeno 14. junija 1958.

14 - Trst, cerkev Gospe Velike. Skrinja z relikvijami B. S. Monalda, polepšana leta 1958.

Seznam slik

Pred naslovno stranjo: Monald Koprski. Padova, knjižnica Antoniana, kod. 38

- 1 - Piran, župna cerkev sv. Jurija
- 2 - Padova, cerkev sv. Antona. B. S. Monald. Freska slikarja De Carolis, 1925
- 3 - Trst v 17. stoletju Po bakrorezu v Valvazorju iz leta 1689.
- 4 - Zadar, provincialni samostan, formiran leta 1249; na sliki še križni hodnik iz leta 1556.
- 5 - Iustinopolis > Koper. Bakrorez iz leta 1738.
- 6 - Koper, ostanki cerkve sv. Frančiška, absida. Cerkev, dozidana leta 1278, podržavljena leta 1806, je bila spremenjena v telovadnico učiteljišča
- 7 - Monald predavatelj Moralke. Padova, knjižnica Antoniana, kod. 38. Pater Monald naslikan z brado na začetku rokopisa svojega pravnega leksikona, končanega leta 1274.
- 8 - Koper, frančiškanska cerkev sv. Ane s samostanom. Narisal A. Cherini.
- 9 - Koper, Sv. Ana. Skrinja s kostmi B. S. Monalda. Uradno prepoznana leta 1913
- 10 - Koper, sv. Ana. Skrinja uradno prepoznana leta 1941
- 11 - Koper, sv. Ana. Relikviarij s kostmi B. S. Monalda, izdelan 1941, od leta 1981 v cerkvi Gospe Velike v Trstu

12 - Trst, cerkev Gospe Velike (= S. Maria Maggiore), nekoč frančiškanske, sedaj škofjske, od 22 decembra 1954 zaklonišče B. S. Monalda

13 - Trst, cerkev Gospe Velike, oltar sv. Frančiška Ksaverija, s skrinjo B. S. Monalda. Njegovo javno češčenje je bilo dovoljeno 14. junija 1958.

14 - Trst, cerkev Gospe Velike. Skrinja z relikvijami B. S. Monalda, polepšana leta 1958

Na ovitku spredaj: Prispodoba Brata Monalda. Knjižnica sv. Antona v Padovi, kod. 38.

Na ovitku zadaj. Začetek rokopisa Monaldovega pravnega leksikona kod. 52.

Molitev v čast bl. Monaldu

O Jezus, naš Odrešenik in Zveličar, ki si obogatil dušo tvojega zvestega služabnika Monalda z zakladi milosti in ga obdaril s čudeži, poslušaj našo molitev, ko se nate obračamo z zaupanjem na njegovo priprošnjo.

Pomnoži v nas vero, upanje in ljubezen, da bi te ljubili iznad vseh stvari in bi zaradi tvoje ljubezni ljubili tudi našega bližnjega.

Posebno varuj njegove častilce v Istri in kjerkoli so razkropljeni. Ohrani v njih krščanske kreposti, ki so jih podedovali od svojih očetov.

Poleg tega te prosimo, o Božji Zveličar, podeli nam milosti, ki jih sedaj potrebujemo ... in jih s zaupanjem pričakujemo po zaslugah in priprošnji tvojega zvestega služabnika Monalda.

S cerkvenim dovoljenjem danem v Trstu 7. 5. 1980.

Kazalo

Uvod	5
I – Monaldova mladostna leta (1208-1226)	7
II – Monald franciškan (1226-1278)	8
A – Od vstopa v Red do mašniškega posvečenja (1226-1230)	8
B – Varuh franciškanske naselbine v Trstu (1230-1257)	9
C – Predstojnik franciškanske pokrajine Slavonije (1257-1266)	10
D – V samostanu v Kopru (1266-1278)	11
III – Posmrtno češčenje	13
Opombe 15	
IV – Povzetek v italijanščini	17
Seznam slik	33
Molitev v čast Božjega služabnika Monalda	35
Kazalo	36

Fr. Bruno J. Korošak

Frančiškanova pot 22

Božji služabnik
Brat Monald Koprski
Franciškan

Izdala in založila:
Založba BRANKO, Nova Gorica
Nova Gorica, 2009

P. Bruno J. Korošak OFM

A.D. MMXII

Copyright © 2012 - Vse pravice pridržane - All rights reserved - korosak.eu
Oblíkovano pri rutars.net - Designed by rutars.net